

แนวทางปรับปรุงพิพิธภัณฑ์เรือไทยโบราณวัดแก้วเจริญ

ศราวุฒิ พร้อมประเสริฐ¹, วินัย หมั่นคดิธรรม²

¹สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่องานสถาปัตยกรรม
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

พิพิธภัณฑ์เรือไทยโบราณวัดแก้วเจริญสร้างขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2552 เนื่องจากชาวบ้านนำเรือมาบริจาคให้กับวัด ทางวัดจึงจัดทำพิพิธภัณฑ์เรือขึ้นมา แต่การจัดทำขาดทั้งความรู้และการวางแผน จึงเกิดปัญหา เนื้อที่ขนาดเล็ก การวางไม่เป็นระเบียบของตัวเรือ อาคารที่ใช้จัดเก็บเป็นศาลาโปร่งโล่งไม่มีกำแพงป้องกันจากสภาพแวดล้อม และมีคนนำขยะมาทิ้งในตัวเรือ ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรได้รับการแก้ไข เพราะเรืออาจชำรุดและไม่สามารถนำมาจัดแสดงให้ประชาชนได้เรียนรู้ในอนาคต

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจสภาพปัญหาในพื้นที่พิพิธภัณฑ์และศึกษาแนวทางปรับปรุงแก้ไข 2) ศึกษาประเภทเรือที่ถูกจัดเก็บในพิพิธภัณฑ์เดิม รวมถึงศึกษาการออกแบบห้องจัดแสดงและนิทรรศการให้เหมาะสมกับเรือแต่ละประเภท 3) เพื่อสร้างสื่อนำเสนอผลงานวิจัยให้สำหรับชุมชนและผู้สนใจนำไปพัฒนาและต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยวิธีการศึกษา จะเก็บข้อมูลจากการสำรวจทางกายภาพที่ตั้งโครงการและสัมภาษณ์เจ้าของพื้นที่และผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง จำนวน 3 คน แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อเข้าสู่กระบวนการออกแบบปรับปรุง

โดยผลที่ได้มีดังนี้ 1) ออกแบบตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ ร้านอาหารและห้องสุขา ที่มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ คือ หลังคาทรงไทยของกุฏิวัดแก้วเจริญผสมผสานกับความร่วมสมัย 2) ออกแบบห้องจัดแสดงจำนวน 6 ห้อง โดยใช้การจำลองในยุคสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นการนำวิถีชีวิตของชาวชุมชนริมน้ำที่ใช้เรือต่างชนิดทำกิจกรรมต่าง ๆ 3) ด้านข้อจำกัด คือ ขยายเนื้อที่ใช้สอยโดยไม่บังวิหารหลวงปู่หยอด การเผยแพร่ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำสื่อนำเสนอจำนวน 2 ชิ้น ได้แก่ แผ่นนำเสนอและหุ่นจำลอง

คำสำคัญ : พิพิธภัณฑ์, วิถีชีวิต, เรือไทยโบราณ, อัตลักษณ์, หลังคาทรงไทย

บทนำ

ในอดีต วิถีชีวิตของคนในชุมชนวัดแก้วเจริญมักเกี่ยวพันอยู่กับแม่น้ำ ทั้งการเดินทาง การทำมาค้าขาย หรือขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เรือมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตเป็นอย่างมาก จนมาถึงในยุคปัจจุบันการใช้เรือในชีวิตประจำวันของคนไทยได้ลดน้อยลง สืบเนื่องมาจากเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้การสัญจรทางบกมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น การใช้เรือจึงลดน้อยลง เมื่อเรือไม่ได้ใช้ประโยชน์ ชาวบ้านจึงนำเรือมาบริจาคให้กับวัดแก้วเจริญ ทางวัดจึงได้ร่วมมือกับชุมชนจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์เรือขึ้นมาในปัจจุบัน

พิพิธภัณฑ์เรือไทยโบราณวัดแก้วเจริญถูกสร้างขึ้นปี พ.ศ. 2552 แต่การจัดทำพิพิธภัณฑ์ยังขาดความรู้ในการสร้างและออกแบบการจัดแสดง จึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น เช่น การวางไม่เป็นระเบียบของตัวเรือ อาคารที่ใช้จัดเก็บเรือ เป็นลักษณะโปร่งไม่มีผนังหรือกำแพงป้องกันตัวเรือจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ มีเพียงหลังคาคลุมเป็นแนวยาวเท่านั้น ผนวกกับคนในพื้นที่ไม่เห็นถึงความสำคัญ และมีคนทำขยะมาทิ้งในตัวของเรือโบราณ ซึ่งควรได้รับการแก้ไขโดยเร็ว เพราะหากปล่อยไว้ เรืออาจเกิดการชำรุดเสียหายและไม่สามารถนำมาจัดแสดงให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ในอนาคต ปัจจุบันมีจำนวนเรือมากกว่า 40 ลำ คาดว่าเรืออาจมีอายุมากถึง 30 - 40 ปี

แนวปรับปรุงพิพิธภัณฑ์เรือไทยโบราณวัดแก้วเจริญเป็นการพัฒนาพิพิธภัณฑ์เรือที่มีอยู่เดิมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้คนรุ่นใหม่และบุคคลที่สนใจได้รับข้อมูลความรู้เรื่อง

วิถีชีวิตในอดีตของคนไทยที่ผูกพันกับสายน้ำ โดยผ่านสื่อจัดแสดงที่มีประสิทธิภาพและทำให้เห็นถึงความสำคัญของเรือไทยโบราณมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สำรวจสภาพปัญหาในพื้นที่พิพิธภัณฑ์และศึกษาแนวทางปรับปรุงแก้ไข
2. ศึกษาประเภทเรือที่ถูกจัดเก็บในพิพิธภัณฑ์เดิม รวมถึงศึกษาการออกแบบห้องจัดแสดงและนิทรรศการให้เหมาะสมกับเรือแต่ละประเภท
3. เพื่อสร้างสื่อนำเสนอผลงานวิจัยการออกแบบให้สำหรับชุมชนและผู้ที่สนใจนำไปพัฒนาและต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษาจะเก็บข้อมูลจากการสำรวจทางกายภาพที่ตั้งโครงการและสัมภาษณ์เจ้าของพื้นที่และผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง จำนวนทั้งหมด 3 คน แล้วจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อเข้าสู่กระบวนการออกแบบปรับปรุง

พิพิธภัณฑ์เรือตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัดแก้วเจริญ หมู่ 10 ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

- ทิศเหนือ ติดกับทางเท้าและถนน
- ทิศใต้ ติดกับสนามหญ้า
- ทิศตะวันออก ติดกับทางเข้าสนามหญ้า
- ทิศตะวันตก ติดกับศาลเจ้าแม่ตะเคียน

รูปที่ 1 ที่ตั้งพิพิธภัณฑ์เรือไทยโบราณวัดแก้วเจริญ

การสำรวจลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ตั้งพิพิธภัณฑ์เรือ ใช้กล้องถ่ายภาพและสมุดจดบันทึกเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเนื้อที่ที่ใช้สอยและขนาดของเรือในพิพิธภัณฑ์

สำหรับการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ (Interview) แบบคำถามปลายเปิด ใช้วิธีการคัดเลือกบุคคล โดยเป็นผู้ที่มีส่วนในการตัดสินใจ หรือเป็นเจ้าของพื้นที่ที่วัดแก้วเจริญ ดังนี้

1. พระครูสมุห์คำณวน ปริสุทฺโธ (เจ้าอาวาสวัดแก้วเจริญองค์ปัจจุบัน)
2. นางณัฏฐ์มนต์ แก้วสมภักดิ์ (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10 ตำบลเหมืองใหม่)
3. นายเสวก ภมร (นายกเทศมนตรีตำบลเหมืองใหม่)

ผลการวิจัย

จากการสำรวจลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ตั้งพิพิธภัณฑ์เรือ สามารถสรุปเป็นประเด็น ได้ดังนี้

1. ลักษณะทางกายภาพของพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์เรือ เดิมมีความกว้าง 6.76 เมตร ความยาว 38.91 เมตร (263 ตารางเมตร)

รูปที่ 2 ภาพถ่ายปัจจุบัน พิพิธภัณฑ์เรือ

สภาพปัญหาที่พบจากการลงสำรวจพื้นที่โครงการ ดังนี้

1.1) พิพิธภัณฑ์ที่ใช้จัดเก็บเรือ เป็นลักษณะโปร่งโล่งไม่มีผนังหรือกำแพงป้องกันตัวเรือจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ มีเพียงหลังคาคลุมเป็นแนวยาวเท่านั้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อเรือได้รับความเสียหายจากสภาพแวดล้อมและคนในพื้นที่นำขยะมาทิ้งในตัวเรือ

1.2) พื้นที่ของพิพิธภัณฑ์มีขนาดที่แคบ ทำให้การวางตำแหน่งเรือไม่เป็นระเบียบและไม่สามารถเดินชมทุกส่วนภายในพิพิธภัณฑ์ได้

1.3) ขาดป้ายบอกข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวเรือและปัญหาด้านเทคนิคการจัดแสดง คือ ตำแหน่งของป้ายชื่อเรือถูกนำไปติดตามต้นไม้ซึ่งไม่ใช่ตำแหน่งที่เหมาะสม

2. ลักษณะทางกายภาพและรูปแบบของเรือในพิพิธภัณฑ์

ปัจจุบันมีเรือที่ถูกจัดวางอยู่ในพิพิธภัณฑ์มีจำนวน 31 ลำ ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพที่ชำรุดเนื่องจากได้รับความเสียหายจากสภาพแวดล้อม ตัวเรือมีฝุ่นจับและมีขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมาก โดยจำแนกตามชื่อของเรือได้ดังนี้

- 2.1) เรือขุด จำนวน 6 ลำ
- 2.2) เรือมาด จำนวน 11 ลำ
- 2.3) เรือสำปั้น จำนวน 6 ลำ
- 2.4) เรือสำปั้นจ้ำง จำนวน 1 ลำ
- 2.5) เรือสำปะนี้ จำนวน 6 ลำ
- 2.6) เรือผีหลอก จำนวน 1 ลำ

รูปที่ 3 รูปแบบของเรือในพิพิธภัณฑ์

3. สำหรับการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์จากบุคคลกลุ่มเป้าหมาย ได้ข้อสรุปจากดังนี้

3.1) กิจกรรมบริเวณพื้นที่พิพิธภัณฑ์

ผลสัมภาษณ์ : ในวันครบรอบวันมรณภาพหลวงปู่หยอด งานครบรอบศิษย์เก่าโรงเรียนแก้วเจริญ วันเทศกาลต่าง ๆ สนามหญ้าจะถูกใช้เป็นที่จอดรถ 50-60 คัน และบริเวณด้านข้างพิพิธภัณฑ์ที่ติดกับทางเดินเท้า มีการจัดตั้งร้านค้ากึ่งถาวร

3.2) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังพื้นที่ในแต่ละวันและช่วงเวลา

ผลสัมภาษณ์ : จำนวนนักท่องเที่ยวค่อนข้างน้อยมากในแต่ละวัน แต่ส่วนใหญ่จะมาในสำคัญของวัด วันเสาร์ - อาทิตย์ ช่วงเช้าและช่วงเย็น

3.3) สภาพปัญหาที่พบในปัจจุบันของพิพิธภัณฑ์เรือ

ผลสัมภาษณ์ : ขาดบุคลากรในการดูแลพิพิธภัณฑ์ คนในพื้นที่มีการนำขยะมูลฝอยไปทิ้ง และขาดองค์ความรู้ในการจัดแสดง

3.4) ความเห็นที่มีต่อการปรับปรุงพิพิธภัณฑ์เรือในอนาคต

ผลสัมภาษณ์ : เห็นด้วย เพราะจะช่วยให้พื้นที่มีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ และมีประสิทธิภาพสำหรับชุมชนและนักท่องเที่ยว

3.5) อยากให้พิพิธภัณฑ์เรือมีการปรับปรุงเป็นอย่างไร

ผลสัมภาษณ์ : อยากให้เป็นพิพิธภัณฑ์แบบปิด ตัวอาคารมีอัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับพื้นที่ และมีความร่วมสมัย ภายในพิพิธภัณฑ์อยากให้ใช้สื่อจัดแสดงที่ทันสมัยและน่าสนใจ

3.6) การขยายเนื้อที่ใช้สอยเพิ่มเติมสำหรับปรับปรุงพิพิธภัณฑ์เรือ

ผลสัมภาษณ์ : ให้ดูตามความเหมาะสม แต่ไม่ควรบังวิหารหลวงปู่หยอด

เมื่อนำผลจากการสำรวจทางกายภาพและแบบสัมภาษณ์ มาประมวลผล จึงจะทราบถึงข้อมูลด้านข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อปรับปรุงจากนั้นจะนำไปประมวลผลเพื่อวิเคราะห์พื้นที่โครงการแล้วจึงเข้าสู่กระบวนการออกแบบ

ในการปรับปรุงพิพิธภัณฑ์จะต้องคำนึงถึงสภาพพื้นที่ตั้งของโครงการโดยใช้สอยเนื้อที่ให้เกิด

ประโยชน์สูงสุดและมีการเชื่อมโยงกันในพื้นที่ โดยจะต้องมีการคำนึงถึงส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1. ทางเข้า/ออก พื้นที่โครงการ
2. อาคารพิพิธภัณฑ
3. พื้นที่สำหรับให้บริการอาหาร/ห้องสุขา
4. ที่จอดรถโครงการ
5. ห้องจัดแสดง

หลังจากทราบตำแหน่งของเนื้อที่ใช้สอยที่สำคัญของพื้นที่โครงการแล้วจึงสรุปเป็นไดอะแกรม (Diagrams) ของพื้นที่

รูปที่ 4 Diagrams การเชื่อมโยงของพื้นที่โครงการ หลังปรับปรุง

1. ทางเข้า/ออก พื้นที่โครงการ

เดิมทางเข้าออกรถยนต์มีความกว้าง 5 เมตร และมีเพียงช่องทางเดียว คือ ทางเข้าที่ติดกับด้านหน้าของพิพิธภัณฑ ซึ่งยังไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอต่อการสัญจรของรถยนต์ จึงออกแบบให้สามารถเข้าและออกโครงการได้ 2 ช่องทาง

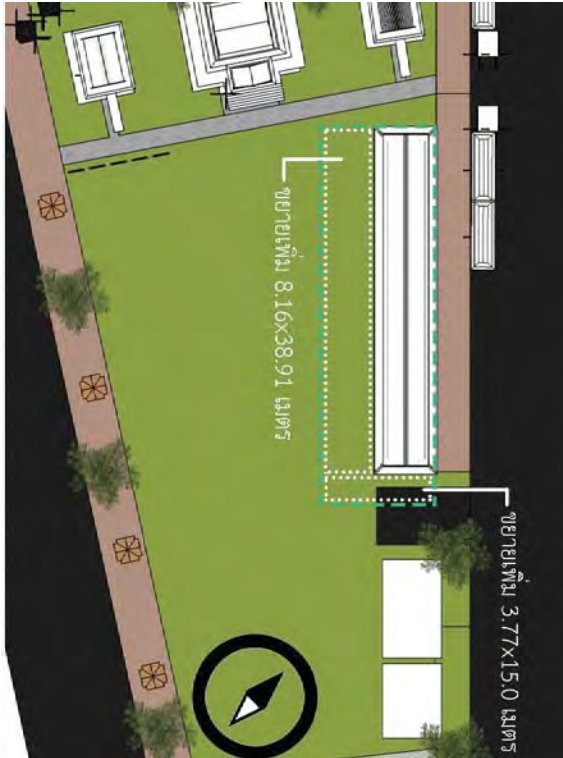
รูปที่ 5 ตำแหน่ง ทางเข้า/ออก โครงการและการกำหนดเนื้อที่ใช้สอยบริเวณโครงการ

2. อาคารพิพิธภัณฑ

เนื่องจากพิพิธภัณฑเดิมนั้นมีขนาดเนื้อที่น้อยเกินไป ไม่รองรับต่อการเข้าชมภายในพิพิธภัณฑ จึงต้องขยายเนื้อที่ใช้สอย โดยมีข้อจำกัด คือ ไม่ควรบังวิหารของหลวงปู่หยอด จึงได้สรุปขนาดของเนื้อที่ที่สามารถขยายได้ ดังนี้

- สามารถขยายเนื้อที่เพิ่มเติมด้านทิศใต้ของพิพิธภัณฑได้ 3.77 x 15.0 เมตร
- สามารถขยายเนื้อที่เพิ่มเติมด้านทิศตะวันออกของพิพิธภัณฑได้ 8.16 x 38.91 เมตร

โดยสรุปขนาดของพื้นที่ใช้สอยของอาคาร
พิพิธภัณฑสถานหลังออกแบบได้เป็น 42.25 x 15.0 เมตร
(633 ตารางเมตร)

รูปที่ 6 ระยะการเพิ่มเนื้อที่ใช้สอยอาคาร
พิพิธภัณฑสถาน

ในการออกแบบรูปทรงอาคาร จากข้อมูล
การสำรวจและสัมภาษณ์ได้ข้อสรุป คือ ออกแบบให้
ตัวพิพิธภัณฑสถานมีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของ
พื้นที่ คือ หลังคาทรงไทยของกุฏิวัดแก้วเจริณ
ผสมผสานกับความร่วมสมัย

รูปที่ 7 หลังคากุฏิวัดแก้วเจริณ (อัตลักษณ์พื้นที่)

- 2.1) สีของตัวอาคารพิพิธภัณฑสถาน
สีของตัวอาคาร เลือกใช้สีครีม ซึ่งเป็นสี
ที่สื่อถึงความมีคุณค่าความร่วมสมัย
- 2.2) หลังคาอาคารพิพิธภัณฑสถาน
หลังทรงจั่วที่ใช้การผสมผสานจาก
รูปทรงของหลังคากุฏิวัดแก้วเจริณ และความร่วม
สมัย เป็นลักษณะหลังคาซ้อนกัน 3 ระดับ

รูปที่ 8 หลังคาทรงไทยของกุฏิวัดแก้วเจริณ
ผสมผสานกับความร่วมสมัย

- 2.3) ส่วนหลังคากระจก
หลังคากระจกอยู่ในส่วนห้องจัดแสดง
ห้องล่องเรือเก็บบัว ภายในห้องใช้แสงจากธรรมชาติ
ซึ่งมาจากหลังคากระจกและผนังกระจกบานใหญ่ ซึ่ง
ประกอบเป็นส่วนเดียวกัน

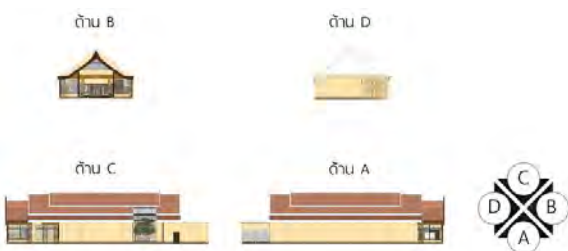
รูปที่ 9 ลักษณะของหลังคากระจกของพิพิธภัณฑสถานและสี่ของตัวอาคาร

2.4) ทางเดินระแนงไม้

เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเดินจากที่จอดรถไปโซนร้านอาหาร พิพิธภัณฑสถานและวิหารหลวงปู่ได้สะดวกยิ่งขึ้น จึงออกแบบทางเดินที่ประกอบด้วยระแนงไม้ตลอดทางและเฟอร์นิเจอร์สำหรับนั่งพักผ่อนภายในทางเดิน

รูปที่ 10 ทักษณียภาพทางเดินระแนงไม้

รูปที่ 11 รูปด้านอาคารพิพิธภัณฑสถานเรือ

รูปที่ 12 รูปตัดอาคารพิพิธภัณฑสถานเรือ

3. พื้นที่สำหรับให้บริการอาหาร/ห้องสุขา

ร้านอาหารและห้องสุขาสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังพื้นที่ โดยเพิ่มพื้นที่ใช้สอย คือ 15.0 x 20.0 เมตร (300 ตรม.)

รูปทรงของร้านค้าและห้องสุขาได้แนวความคิดจากรูปแบบเรือไทยกุฎีวัดแก้วเจริญซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่

รูปที่ 13 องค์ประกอบร้านอาหาร/สุขา

รูปที่ 14 ทักษณียภาพร้านอาหาร/สุขา

4. ที่จอดรถโครงการ

ในการคำนวณหาพื้นที่จอดรถ ตามกฎหมายแบ่งตามลักษณะการใช้สอย โดยคิดจากเนื้อที่ที่ใช้สอยของโครงการ คือ เนื้อที่อาคารพิพิธภัณฑ 633 ตรม. และเนื้อที่ส่วนบริการ 300 ตรม.

รวมเนื้อที่ที่ใช้สอยทั้งโครงการเป็น 933 ตรม. จากนั้นคิดเป็นจำนวนรถที่จอดได้ โดยนำ $933 / 60$ (เนื้อที่ที่ใช้สอยรวม/ความต้องการที่จอดรถต่อคัน) จึงได้จำนวนรถที่จอดได้ คือ 16 คัน

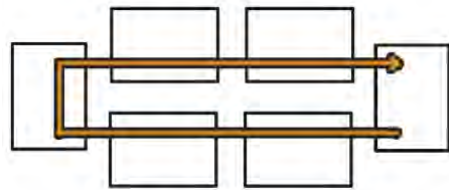
รูปที่ 15 ผังบริเวณหลังปรับปรุง

รูปที่ 16 ทศนียภาพอาคารพิพิธภัณฑเรือ

5. ห้องจัดแสดง

สำหรับทางสัญจรในการชมห้องจัดแสดงใช้ทางสัญจรแบบวนรูปซึ่งเหมาะกับพิพิธภัณฑที่มีเนื้อที่จำกัดและเหมาะกับห้องจัดแสดงที่ถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่อง

รูปที่ 17 รูปแบบการสัญจรแบบวนรูป

ในการออกแบบห้องจัดแสดงในพิพิธภัณฑจะต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบเรือและวิถีชีวิตของคนในอดีตที่ใช้เรือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำมาจำลองสภาพแวดล้อมภายในห้องแต่ละห้อง โดยแนวคิดที่นำมา อ้างอิงจากสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ซึ่งเป็นยุคที่นิยมใช้เรือพายในการสัญจรและค้าขาย

เนื่องจากภายในห้องจัดแสดงต้องการพื้นที่ใช้สอยสำหรับทางเดินและจัดแสดงตัวเรือซึ่งใช้เนื้อที่มาก ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการนำเรือที่มีสภาพดีที่สุดของเรือแต่ละประเภทของทางวัดมาจัดวางตามความเหมาะสมซึ่งสามารถวางได้เพียงห้องละ 1 ลำ ยกเว้นเรือชุดที่มีหลากหลายขนาดจึงวางเรือได้มากกว่าห้องอื่น ๆ โดยแบ่งห้องจัดแสดงได้ทั้งหมด 6 ห้องดังนี้

รูปที่ 18 ผังพิพิธภัณฑเรือหลังปรับปรุง

5.1) ห้องตักบาตรยามเช้า ภายในห้องจัดแสดงเรือชุดจำนวน 3 ลำ โดยจำลองบรรยากาศตอนรุ่งเช้าที่มีพระสงฆ์พายเรือมาบิณฑบาตตาม

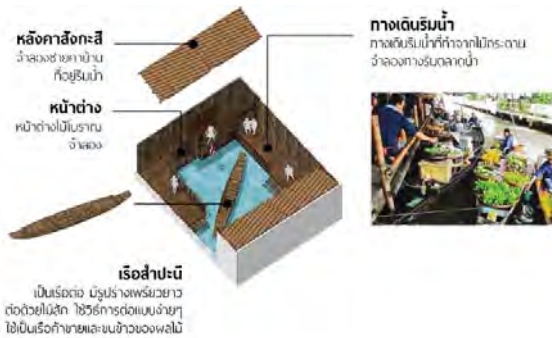
บ้านเรือนที่อยู่ริมน้ำ ซึ่งจำลองบรรยากาศในยุคสมัย
ของรัชกาลที่ 5

รูปที่ 19 ห้องตักบาตรยามเช้า

ในการจำลองบรรยากาศตอนรุ่งเช้า ใช้
เทคนิคของแสงไฟสีวอร์มไลท์แทนแสงของพระ
อาทิตย์และแสงไฟอ่อน ๆ ในห้องให้เสมือนว่ากำลัง
อยู่ในรุ่งอรุณของวันใหม่

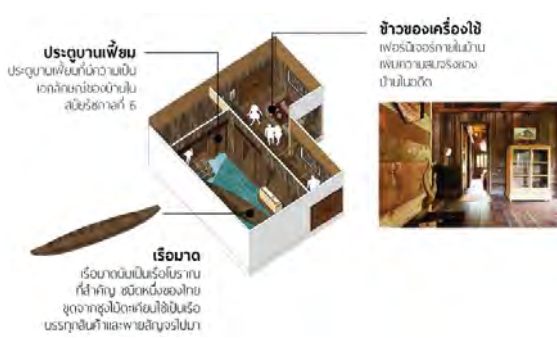
5.2) ห้องจับจ่ายย่านริมน้ำ ภายในห้อง
จัดแสดงเรือสำปะนี้จำนวน 1 ลำ โดยจำลอง
บรรยากาศของแม่ค้าที่กำลังทำมาค้าขายในตลาดน้ำ
ซึ่งลักษณะทางเดินภายในห้องจะจำลองให้
เหมือนกับการได้เดินอยู่ริมที่มีการค้าขาย ซึ่งเป็น
จำลองบรรยากาศในสมัยรัชกาลที่ 6

รูปที่ 20 ห้องจับจ่ายย่านริมน้ำ

ในการจำลองบรรยากาศในตลาดน้ำ ใช้
เทคนิคของแสงไฟจากด้านบนแบบเดย์ไลท์แบบแสง
ตอนสาย ๆ และฉากจำลองตลาดน้ำริมน้ำประกอบ
บนกำแพงช่วยให้เข้าถึงบรรยากาศของตลาดน้ำ
ได้มากยิ่งขึ้น

5.3) ห้องเยี่ยมชมบ้านคุณนาย ภายใน
ห้องจัดแสดงเรือมาตจำนวน 1 ลำ ซึ่งบนเรือมีคนใช้
และเจ้านายที่กำลังแจวเรือออกไปทำกิจวัตร
ประจำวัน โดยห้องจัดแสดงจะจำลองภายในของ
บ้านริมน้ำรวมถึงข้าวของเครื่องใช้ภายในบ้าน
สมัยก่อนเสมือนกับว่าได้อยู่ในบ้านริมน้ำในอดีต

รูปที่ 21 ห้องเยี่ยมชมบ้านคุณนาย

ในการจำลองบรรยากาศภายในบ้านใช้การ
ตกแต่งผนังกำแพง ช่องลมประตูหน้าต่างและ
เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของบ้านริมน้ำรวมถึง
ข้าวเครื่องใช้ภายในและรูปถ่ายบนกำแพงที่
สอดคล้องกันกับยุคสมัยของรัชการที่ 6

5.4) ห้องล่องเรือเก็บบัว ภายในห้องจัด
แสดงเรือบดจำนวน 1 ลำ โดยจำลองชาวที่บ้านกำลัง
พายเรือเก็บดอกบัวในแม่น้ำที่มีดอกบัวมากมาย โดย
ทางเดินในในห้องจัดแสดงสามารถเดินชมได้โดยรอบ

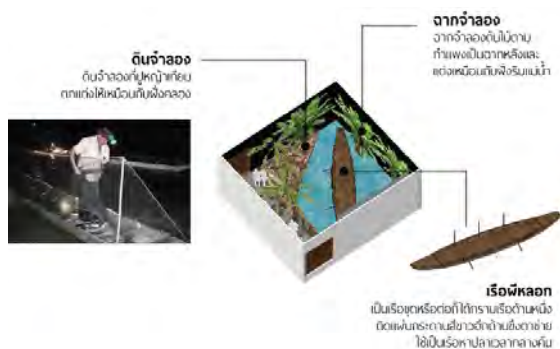
ภายในห้องใช้แสงของธรรมชาติและใช้ร่มเงาของต้นไม้ใหญ่ปกคลุม ให้ความรู้สึกสงบร่มรื่น

รูปที่ 22 ห้องล่องเรือเก็บบัว

ในการจำลองบรรยากาศของการพายเรือเก็บบัว จะใช้ฉากบนกำแพงเป็นทัศนียภาพของสวนดอกบัว สำหรับสวนดอกบัวใช้ดอกบัวเทียมที่ทำจากไฟเบอร์กลาส ภายในห้องใช้แสงของธรรมชาติซึ่งมาจากหลังคาและผนังที่เป็นกระจก

5.5) ห้องผีหลอกคืนข้างแรม ภายในห้องจัดแสดงเรือผีหลอกจำนวน 1 ลำ โดยจำลองชาวบ้านที่กำลังหาปลาในยามค่ำคืน โดยใช้เรือผีหลอกตอนปลาขึ้นมานบนเรือ

รูปที่ 23 ห้องผีหลอกคืนข้างแรม

ในการจำลองบรรยากาศตอนกลางคืนภายในห้องจัดแสดงใช้การตกแต่งโทนสีดำและแสงไฟสลัว ๆ จำลองแสงของโคมไฟของชาวบ้านที่กำลัง

หาปลา โดยสอดส่องแสงไฟลงบนผืนน้ำ เสมือนได้ชมการหาปลาของชาวบ้านในอดีต

5.6) ห้องแจวเรือชมหิ่งห้อย ภายในห้องจัดแสดงเรือสำปั้นจำนวน 1 ลำ โดยจำลองคนที่กำลังนั่งเรือชมหิ่งห้อยในยามค่ำคืน

รูปที่ 24 ห้องแจวเรือชมหิ่งห้อย

ในการจำลองบรรยากาศการชมแสงหิ่งห้อยภายในห้องจัดแสดงใช้การตกแต่งโทนสีดำเพื่อให้เห็นแสงไฟLEDสีเขียวอ่อนดวงเล็กประดับบนต้นไม้ โดยแต่ละดวงกระพริบสลับกัน เสมือนแสงจากหิ่งห้อยที่ระยิบระยับในยามค่ำคืน

สรุปและอภิปรายผล

ผลที่ได้จากการสำรวจและออกแบบปรับปรุงสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างพิพิธภัณฑ์ โดยแบ่งหัวข้อในการปรับปรุงได้ดังนี้

1. การปรับปรุงผังบริเวณของโครงการ เป็นการปรับปรุงเพื่อให้ใช้สอยเนื้อที่ได้มีประสิทธิภาพ เพิ่มความสะดวกสำหรับการเข้าออกโครงการและอำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้งานที่เดินทางไปยังจุดต่างๆในพื้นที่โดยมีจุดสำหรับนั่งพักและหลบแสงแดด

การขยายเนื้อที่ใช้สอยอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ โดยขยายจากเดิม 6.76 x 38.91 เมตร เป็น 15.0 x 42.25 เมตร สรุปรูปขนาดพื้นที่ใช้สอยอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ คือ 633 ตารางเมตร

จากการขยายเนื้อที่ใช้สอยทำให้สามารถเพิ่มส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญได้ดังนี้

- ส่วนต้อนรับ
- ส่วนพนักงาน (ประชาสัมพันธ์, Office)
- ส่วนนั่งพักผ่อน
- ห้องจัดแสดงจำนวน 6 ห้อง
- คลังเก็บของและซ่อมบำรุง
- ทางสัญจรสำหรับพนักงานและทางออก

ฉุกเฉิน

2. การออกแบบร้านอาหารและออกแบบห้องสุขานั้น จะอ้างอิงให้มีความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมในพื้นที่ โดยดึงเอาเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาวัฒนธรรม มาเป็นแนวคิดประกอบการออกแบบ

เพิ่มพื้นที่ส่วนบริการและห้องสุขา คือ 15.0 x 20.0 เมตร สรุปรูปขนาดพื้นที่ใช้สอยส่วนบริการและห้องสุขา คือ 300 ตารางเมตร

จากการขยายเนื้อที่ใช้สอยทำให้สามารถเพิ่มส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญได้ดังนี้

- ร้านอาหาร
- ห้องสุขา ชาย/หญิง/ผู้พิการ
- พื้นสำหรับนั่งทานอาหาร

3. การออกแบบห้องจัดแสดง ภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมีห้องจัดแสดงทั้งหมด 6 ห้อง โดยแต่ละห้องอาศัย ฉากจำลอง และเทคนิคต่างๆในการช่วยจำลองบรรยากาศในอดีตโดยห้องจัดแสดงห้องแรกเริ่มตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งแต่ละห้องจะ

ถ่ายทอดเรื่องราวให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนในแต่ละยุคสมัยที่มีความผูกพันกับสายน้ำ มาจนถึงยุคสิ้นสุดการใช้เรือพาย

โดยมีห้องจัดแสดงทั้ง 6 ห้องดังนี้

- ห้องตักบาตรยามเช้า
- ห้องจับจ่ายย่านริมน้ำ
- ห้องเยี่ยมชมบ้านขุนนาย
- ห้องล่องเรือเก็บบัว
- ห้องผีหลอกคืนข้างแรม
- ห้องแจวเรือชมหิ่งห้อย

ในการเผยแพร่ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำสื่อนำเสนอจำนวน 2 ชิ้น ได้แก่ แผ่นนำเสนอและหุ่นจำลอง

1. แผ่นนำเสนอ

ในการนำเสนอข้อมูล แนวทางปรับปรุงพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จะต้องนำเสนอ ข้อมูลของพื้นที่ก่อนปรับปรุงและหลังปรับปรุง ข้อมูลการวิเคราะห์การออกแบบปรับปรุงผังบริเวณ รวมถึงลักษณะของตัวอาคาร และข้อมูลภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รวมถึงรายละเอียดของห้องจัดแสดงต่างๆ โดยการนำเสนอข้อมูลแบ่งเป็นแผ่นนำเสนอได้จำนวน 3 แผ่น

รูปที่ 25 แผ่นนำเสนอ จำนวน 3 แผ่น

2. หุ่นจำลอง

หุ่นจำลองภายใน อาคารพิพิธภัณฑ์เรือ
โบราณวัดแก้วเจริญหลังปรับปรุง มาตรฐาน 1:150

รูปที่ 26 แสดงหุ่นจำลองภายในอาคารพิพิธภัณฑ์
ขนาด 1:150 (Model)

ข้อเสนอแนะ

ในการต่อยอดสำหรับการวิจัย ข้อมูลที่ได้
สามารถนำแนวคิดในการออกแบบห้องจัดแสดงไป
ประยุกต์ใช้ในการออกแบบพิพิธภัณฑ์ที่มีเนื้อที่
โครงการมากกว่า เพราะจะสามารถขยายส่วนต่างๆ
รวมถึงห้องจัดแสดงและเพิ่มฟังก์ชันในห้องแสดงได้
หลากหลายขึ้น เพื่อเพิ่มอรรถรสแก่ผู้เข้าชม

เอกสารอ้างอิง

บริษัท สบาย รีทรีท. (2556). **ชมพิพิธภัณฑ์เรือไทย
ศิลปะแห่งสายน้ำ**. ค้นเมื่อวันที่ 25
พฤษภาคม 2562. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก
<https://www.baantip.com/2016/06/15/ชมพิพิธภัณฑ์เรือไทย>
อนุชา แผงเกษร ผศ.ร.ต.อ ดร. (2555). **คู่มือการ
สอนการออกแบบภายในพิพิธภัณฑ์**. ค้น
เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2562. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก

<https://issuu.com/jewnathrathanonthongsuthipheerapas>

หจจดหมายเหตุ. (2558). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์**. ค้นเมื่อวันที่ 24
พฤษภาคม 2562. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก
<http://www.catholichaab.com/main/index.php/abouthaab/history4>

Boonnarapithak.P, Mankatitham.W, (2019),
The Project of Studying the Model of Housing in the Waterfront Community of Koh Kret, Nonthaburi, International Journal of Advances in Mechanical and Civil Engineering (IJAMCE), (2019). Volume-6, Issue-5.

Captain Hippo, (2555). **เรือไทย**. ค้นเมื่อวันที่ 27
พฤษภาคม 2562 ออนไลน์. เข้าถึงได้จาก
<http://thaiboatclub.com/เรือไทย>

Kwanyu.C, Mankatitham.W, International Journal of Management and Applied Science (IJMAS), (2019). **Commercial Identity Creation Approach in Koh Kret Community Area**, Volume-5, Issue-10.

Mankhatitham. W, (2018). **Conservation and Development of Building for Fire Protection in KlongSuan Market Community 100 years**.(Research

Paper) Bangkok:SuanSunandha

Rajabhat University

Mankhatitham. W, (2018). **Design and Development Guidelines for Modification Area in Rowhouse and Town house in order to increase safety the Aged.**(Research Paper) Bangkok : SuanSunandha Rajabhat University

Mankhatitham. W, (2015). **The Physical Environmental Development Guideline for the Crime Prevention. : A Case Study of Dusit District Area.** The 2nd Suan Sunandha National and International Academic Conference. 26-27 November 2015. Bangkok

Mankhatitham. W, (2012). **Developing Cultural Tourism Source of Bang Khon Thi Community, Samut songkhram Province.** Thailand Research Expo 2013.Bangkok